

Διδακτική της Λογοτεχνίας

Ενότητα 2: Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας II

Βενετία Αποστολίδου
Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας II

Γραμματισμός, Ανάγνωση, Λογοτεχνική
γλώσσα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Γραμματισμός (Literacy).
2. Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε σχέση με τον γραμματισμό.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Γραμματισμός (Literacy)

Τι είναι Γραμματισμός (Literacy);

- Γραμματισμός δεν είναι μόνον η ικανότητα να διαβάζει κανείς, να κατανοεί ένα κείμενο και να γράφει.
- Γραμματισμός είναι η ικανότητα χειρισμού του έντυπου λόγου στην κοινωνία μας για την εξυπηρέτηση των καθημερινών μας αναγκών.
- Η ικανότητα να ελέγχουμε τη ζωή και το περιβάλλον μας και να αντιμετωπίζουμε τα προβλήματά μας με τρόπο ορθολογικό, διά του λόγου.

Πολυγραμματισμοί (Multiliteracies)

- Γραμματισμός των ΜΜΕ (Media literacy).
- Οπτικός γραμματισμός (Visual literacy).
- Ψηφιακός γραμματισμός (Digital literacy).
- Επιστημονικός γραμματισμός (Science literacy).
- Ιστορικός γραμματισμός (Historical literacy).

Κριτικός γραμματισμός (από τον πρόλογο του νέου ΠΣ)

- Σύμφωνα με τις αρχές του κριτικού γραμματισμού κάθε πολιτισμικό προϊόν (και στην περίπτωση μας η γλώσσα και η λογοτεχνία), προσεγγίζεται μαθησιακά ως ένα πολυεπίπεδο αποτέλεσμα ιδεολογικών, κοινωνικών και τεχνολογικών διεργασιών, οι οποίες στο πλαίσιο της παιδαγωγικής του κριτικού γραμματισμού είναι –και πρέπει να είναι– διερευνήσιμες και εξηγήσιμες. Το Π.Σ. που ακολουθεί φιλοδοξεί με τους στόχους, το περιεχόμενο καθώς και τις μεθοδολογικές αρχές που προτείνει, να δώσει όλα τα εφόδια ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να δημιουργήσουν την ταυτότητα του κριτικού, υποψιασμένου υποκειμένου, ικανού να αναγνωρίζει την ιστορικότητα των διαφόρων πολιτισμικών παραδόσεων, καθώς και τη σημασία της γλώσσας και της λογοτεχνίας στη συγκρότησή τους. Το νέο Π.Σ. στοχεύει στη διαμόρφωση ενός υποκειμένου το οποίο, χωρίς να του λείπουν οι ειδικές γνώσεις για την ίδια τη γλώσσα και τη λογοτεχνία, θα είναι πρωτίστως σε θέση να κατανοεί πώς λειτουργούν οι γλώσσες στα οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικοπολιτισμικά και ιδεολογικά τους συμφραζόμενα και αντίστοιχα να αναγνωρίζει την πολυπλοκότητα των διαδικασιών νοηματοδότησης των λογοτεχνικών κειμένων».

Επιμέρους ικανότητες που προϋποθέτει ο κριτικός γραμματισμός

- Ενεργοποίηση διαφορετικών στρατηγικών ανάγνωσης ανάλογα με το είδος του κειμένου και τον σκοπό της ανάγνωσης.
- Επίγνωση του γεγονότος ότι ο γραπτός λόγος είναι φορέας αξιών που σχετίζονται με ευρύτερες ιδεολογικές δομές.
- Επίγνωση της προσωπικής αναγνωστικής ιστορίας.
- Ανάγνωση για απόλαυση, αν και η φύση της απόλαυσης ποικίλλει.
- Δυνατότητα επιλογής των αναγνωσμάτων.
- Σύνδεση της ανάγνωσης με τις προσωπικές εμπειρίες και αξίες.

Συμπερασματικά

Ο γραμματισμός είναι δύναμη και πολιτική χειραφέτηση.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας σε σχέση με το γραμματισμό

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 1

- Η καλλιέργεια μιας ποικιλίας αναγνωστικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων, μέσα από την αξιοποίηση κειμένων από όλο το φάσμα της πολιτισμικής παραγωγής, από όλα δηλαδή τα διαφορετικά είδη της εικονικής, θεατρικής και μαζικής επικοινωνίας.
- Να διερευνούν όλους τους συντελεστές και τους αναγκαίους παράγοντες που συμβάλλουν στην παραγωγή και στην πρόσληψη των λογοτεχνικών κειμένων.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 2

- Να εντοπίζουν και να αναγνωρίζουν τις αξίες και τις ιδέες που ενυπάρχουν στα λογοτεχνικά κείμενα. Να κατανοήσουν ότι οι πολιτισμικές αξίες σχετίζονται με το χώρο, το χρόνο και την κοινωνική ομάδα που τις παράγει, είναι επομένως προσδιορισμένες ιστορικά, γεγονός που δικαιολογεί τη σχετικότητα αλλά και την ποικιλία τους. Να διερευνούν την ιστορικότητά τους και να τοποθετούνται κριτικά απέναντι σε αυτές.
- Να εξοικειωθούν οι μαθητές με διαφορετικά λογοτεχνικά είδη και να κατανοήσουν ότι αυτά ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς σκοπούς και ιστορικές ανάγκες. Να συνειδητοποιήσουν ότι τα λογοτεχνικά είδη διακρίνονται στη βάση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών και κειμενικών συμβάσεων.

Ανάγνωση

- Ολόκληρη η εμπειρία της ανάγνωσης επιτελείται στα πλαίσια μιας ιδιόμορφης πολιτιστικής σκηνής.
- Reading for meaning (ανάγνωση για το νόημα).
- Ανάγνωση και παιχνίδι.
- Το κατάλληλο βιβλίο στον κατάλληλο αναγνώστη την κατάλληλη στιγμή.
- Αναγνωστικές προσδοκίες.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 3

- Η ανασύσταση της σχολικής τάξης ως μιας κοινότητας αναγνωστών, η οποία θα διέπεται από τις αξίες της δημοκρατίας, της ισότητας, του σεβασμού της διαφοράς, του πλουραλισμού, του διαλόγου, της κριτικής εγρήγορσης και αυτογνωσίας, της διαπολιτισμικής συνείδησης.
- Η δημιουργία ενός «έθνους αναγνωστών». Στην Ελλάδα η κρίσιμη μάζα των αναγνωστών είναι πολύ μικρή και το μάθημα της λογοτεχνίας μπορεί να βοηθήσει στην προώθηση της φιλαναγνωσίας, τη δημιουργία, δηλαδή, συστηματικών και ανεξάρτητων αναγνωστών, οι οποίοι αισθάνονται την ανάγνωση ως βασική τους ανάγκη και είναι ικανοί να επιλέγουν και να αξιοποιούν τα αναγνώσματά τους.

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 4

- Να κατανοήσουν και να αποδεχτούν οι μαθητές τη σχετικότητα και την πολλαπλότητα των ερμηνευτικών προσεγγίσεων καθώς και να αντιμετωπίζουν κριτικά και τις δικές τους ερμηνευτικές προτάσεις.
- Ανάπτυξη αιτιολογημένης και τεκμηριωμένης προσωπικής άποψης, αρέσκειας ή απαρέσκειας, για τα κείμενα που διαβάζουν. Αυτο-αξιολόγηση της δικής τους ερμηνευτικής προσέγγισης καθώς και εκείνης των συμμαθητών τους.

Βασικός σκοπός

Σκοπός της διδασκαλίας της λογοτεχνίας είναι η δημιουργία ανεξάρτητων και συστηματικών αναγνωστών.

Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στην καθημερινή και στη λογοτεχνική γλώσσα;

- Η καθημερινή γλώσσα είναι η γλώσσα της κυριολεξίας και της επικοινωνίας;
- Η λογοτεχνική γλώσσα είναι η γλώσσα της έκφρασης και της μεταφοράς;

Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας 5

- Η ενίσχυση της αίσθησης ότι η δύναμη και οι δυνατότητες της γλώσσας μπορούν να είναι μια από τις μεγαλύτερες χαρές της ανάγνωσης της λογοτεχνίας. Η απόκτηση, μέσα από τη λογοτεχνία, **πολλαπλών γλωσσικών εμπειριών** και η εξοικείωση με τη **μεταφορική λειτουργία** της γλώσσας, απαραίτητη για τη φιλοσοφία, την έρευνα και το στοχασμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Anderson, Richard κ.ά. (1994). *Πώς να δημιουργήσουμε ένα έθνος από αναγνώστες/ επιμ. Στέλλα Βοσνιάδου, μτφρ. Ανθή Αρχοντίδου κ.ά.* Αθήνα: Gutenberg.
- Browne, Neil M. & Stuart M. Keeley (2004). *Οδηγός κριτικής σκέψης: 11 ερωτήσεις για μια κριτική ακρόαση ή ανάγνωση/ μτφρ. Γιώργος Σαλαμάς.* Αθήνα: Πατάκης.
- Καλογήρου, Τζίνα (2005). *Τέρψεις και ημέρες ανάγνωσης.* Αθήνα: Σχολή Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου.
- Κάλφας, Αντώνης (1993). *Ο μαθητής ως αναγνώστης: λογοτεχνική θεωρία και διδακτική πράξη.* Θεσσαλονίκη: τα Τραμάκια.
- Κατσίκη-Γκίβαλου, Άντα επιμ. (2001). *Λογοτεχνική ανάγνωση και διδακτικές εφαρμογές (Δημοτικό, Γυμνάσιο, Λύκειο).* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Λεοντσίνη, Μαίρη επιμ. (2000). *Όψεις της ανάγνωσης/ μτφρ. Κώστας Αθανασίου & Φώτης Σιατίτσας.* Αθήνα: Νήσος.

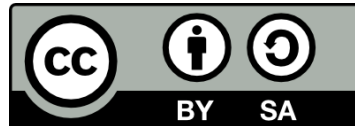
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Βενετία Αποστολίδου.
«Διδακτική της Λογοτεχνίας. Σκοποί της διδασκαλίας της λογοτεχνίας II».
Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS217/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

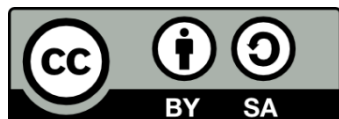
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Κερμανίδου Θεοδώρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

